

JEYN OSTINNING “ANDISHA VA G‘URUR” ROMANIDA KIYIM TASVIRLARINING BADIY VA MADANIY AHAMIYATI

Nortoyeva O‘g‘iloy Maxamataliyevna

ADChTI o‘qituvchisi va doktoranti

ugiloynortoeva@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada Jejn Ostinning “Andisha va g‘urur” romani doirasida qahramonlarning kiyim-kechak tasvirlari tahlil qilinadi. Tadqiqotda kiyim elementlarining badiiy va semantik funksiyalari, ularning qahramonlarning xarakteri, ijtimoiy mavqei va o‘zaro munosabatlarini ochishda roli ko‘rib chiqilgan. Shuningdek, kiyim tasvirlari roman voqealari sodir bo‘lgan Regentlik davrining madaniy va tarixiy kontekstini aks ettirishdagi ahamiyati ham tahlil qilingan. Tadqiqot adabiy tahlil, qiyosiy adabiyotshunoslik va madaniy-tarixiy yondashuv asosida olib borilgan. Natijalar shuni ko‘rsatadiki, kiyim tasvirlari nafaqat dekorativ, balki romanning badiiy tuzilishi va mazmunini boyituvchi muhim vosita hisoblanadi.

Kalit so‘zlar: Jejn Ostin, Andisha va g‘urur, kiyim tasvirlari, badiiy funksiyalar, madaniy kontekst, Regentlik davri, qahramon xarakteri, ijtimoiy mavqe.

Kirish. Adabiy asarlarda qahramonlarning tashqi ko‘rinishi, kiyim-kechagi va bezaklari nafaqat estetik tasvir vositasi, balki ularning ijtimoiy mavqei, dunyoqarashi hamda davr ruhini aks ettiruvchi muhim badiiy unsurlardan biridir. Ayniqsa XIX asr boshlarida yaratilgan ingliz adabiyoti namunalari kiyim tasvirlari jamiyatdagi ijtimoiy tabaqalanish, madaniy qadriyatlar hamda urf-odatlarini ifodalashda muhim rol o‘ynaydi.

Ingliz yozuvchisi Jejn Ostinning mashhur “Andisha va g‘urur” romani ana shunday asarlardan biri bo‘lib, unda qahramonlarning kiyinish uslubi orqali ularning xarakteri, jamiyatdagi o‘rni va o‘zaro munosabatlari ochib beriladi. Asar voqealari

XVIII asr oxiri – XIX asr boshlariga to‘g‘ri keluvchi ingliz Regentlik davrida sodir bo‘ladi. Bu davr modasi o‘ziga xos nafislik, soddalik va klassik shakllarga intilishi bilan ajralib turadi.

Mazkur tadqiqotda romanda tasvirlangan kiyim-kechak elementlari, ularning badiiy funksiyasi hamda davr madaniy kontekstidagi ahamiyati tahlil qilinadi. Tadqiqotning asosiy maqsadi – kiyim tasvirlari orqali roman qahramonlarining ijtimoiy va psixologik xususiyatlarini ochib berish hamda bu tasvirlarning asar badiiy tuzilishidagi o‘rnini aniqlashdir.

Tadqiqot metodologiyasi. Mazkur tadqiqot Jeyn Ostinning “Andisha va g‘urur” romanidagi kiyim tasvirlarining badiiy va madaniy ahamiyatini chuqur o‘rganish maqsadida adabiy tahlil va madaniy-tarixiy yondashuv asosida amalga oshirildi. Tadqiqotning birinchi bosqichida roman matni batafsil o‘rganilib, qahramonlarning kiyim-kechak tasvirlari aniqlandi va ularning semantik, badiiy hamda ramziy jihatlari tahlil qilindi. Har bir kiyim elementi qahramonlarning xarakteri, ijtimoiy mavqei va voqealar rivoji bilan qanday bog‘liqligi nuqtai nazaridan ko‘rib chiqildi, shuningdek, ularning voqelik bilan uyg‘unligi va badiiy mazmunni boyitishdagi roli aniqlashtirildi.

Tadqiqotning ikkinchi bosqichida qiyosiy adabiyotshunoslik usuli qo‘llanildi. Bunda roman voqealari tasvirlangan XVIII asr oxiri – XIX asr boshlariga to‘g‘ri keluvchi davr modasi haqidagi ilmiy va tarixiy manbalar bilan matn solishtirildi. Shu orqali matnda keltirilgan kiyim tasvirlarining tarixiy asoslari aniqlashtirildi va ularning o‘sha davr ijtimoiy va madaniy kontekstga mosligi baholandi. Madaniy-tarixiy tahlil yordamida Regentlik davri modasining asosiy xususiyatlari, jumladan, ayollar kiyimidagi baland bel chizig‘i, uzun ko‘ylaklar va nafis detallar, shuningdek erkaklar libosidagi klassik shakllar va ranglar o‘rganildi va romandagi aks etish shakllari tahlil qilindi.

Shuningdek, tadqiqot jarayonida kiyim tasvirlarining badiiy funksiyasiga alohida e‘tibor qaratildi. Bu funksiyalar qahramon xarakterini ochish, voqelik

muhitini yaratish, ijtimoiy tafovutlarni namoyon qilish, shuningdek romanning dramatik va semantik tuzilishini boyitish bilan bog‘liq bo‘ldi. Tadqiqotda adabiy matnda kiyim-kechakning ramziy va semantik jihatlari, ularning qahramonlar o‘zini namoyon qilishdagi o‘rni ham batafsil tahlil qilindi. Shu tarzda, tadqiqot metodologiyasi nafaqat adabiy tahlilga, balki tarixiy va madaniy kontekstni aniqlashga ham asoslandi, bu esa kiyim tasvirlarini romandagi badiiy va ijtimoiy funksiyalari bilan birga chuqurroq o‘rganishga imkon berdi.

Tahlil va natijalar. Tahlil natijalari shuni ko‘rsatadiki, Jeyn Ostinning “Andisha va g‘urur” romanida kiyim-kechak tasvirlari qahramonlarning ijtimoiy mavqeini, xarakterini va ularning jamiyatdagi o‘rni bilan bog‘liq badiiy mazmunni ifodalashda markaziy vosita sifatida xizmat qiladi. Roman voqealarida zodagonlar, o‘rta tabaqa vakillari hamda boshqa ijtimoiy qatlamlarga mansub qahramonlarning kiyimlari orqali ularning turmush tarzi, dunyoqarashi va shaxsiy xususiyatlarini aniqlash mumkin. Shu bilan birga, kiyim tasvirlari romanning voqelik fonini boyitadi va o‘quvchiga XVIII asr oxiri – XIX asr boshlaridagi Regentlik davri madaniy muhitini aniqroq tasavvur qilish imkonini beradi.

Regentlik davrida ayollar kiyimi odatda baland bel chizig‘iga ega, yengil matolardan tikilgan uzun ko‘ylaklar bilan tavsiflangan bo‘lib, bu uslub nafislik, soddalik va tabiiylikni ifodalagan. Romanda ham ayol qahramonlarning kiyimlari aynan shu davr modasiga mos ravishda tasvirlangan. Ushbu tafsilotlar muallifning tarixiy muhitni haqqoniy va estetik jihatdan boyitib tasvirlashga intilganini ko‘rsatadi.

Kiyim tasvirlari qahramon xarakterini ochishda ham muhim rol o‘ynaydi. Masalan, kamtarona va soddakiyinish uslubi ayrim qahramonlarning tabiiyligi, samimiyligi va mehribonligini aks ettiradi. Aksincha, haddan tashqari bezakli yoki dabdabali kiyimlar ba’zi qahramonlarning jamiyatda e’tiborga sazovor bo‘lishga intilishi, o‘zini ko‘rsatish istagi va mavqeini ta’kidlashga bo‘lgan harakatlarini

bildiradi. Shu tarzda kiyim tasvirlari qahramonlarning ichki dunyosi, ijtimoiy pozitsiyasi va shaxsiy xatti-harakatlarini badiiy uslubda aks ettirish imkonini beradi.

Shuningdek, kiyim tasvirlari orqali jamiyatdagi ijtimoiy farqlar aniq ifodalanadi. Zodagonlar kiyimlari sifatli matolar, nafis tikuv detallar va bezaklar bilan ajralib turadi, o'rta tabaqa vakillarining liboslari esa sodda va amaliy ko'rinishda bo'ladi. Bu tafovutlar romandagi voqealarning ijtimoiy fonini chuqurroq ochib beradi va qahramonlar orasidagi farqlarni vizual va badiiy tarzda namoyon qiladi.

Natijalar shuni ko'rsatadiki, kiyim tasvirlari romanning badiiy tuzilishida nafaqat dekorativ element sifatida, balki semantik va madaniy funksiyalarni ham bajaruvchi markaziy vosita sifatida namoyon bo'ladi. Ular qahramonlarning xarakterini ochish, ijtimoiy mavqecini ko'rsatish va davr madaniy muhitini tasvirlashda muhim rol o'ynaydi hamda romanning umumiy badiiy konsepsiyasini boyitadi.

Xulosa. O'tkazilgan tahlil shuni ko'rsatadiki, Jeyn Ostinning "Andisha va g'urur" romanida kiyim tasvirlari oddiy dekorativ element emas, balki asarning badiiy mazmunini boyituvchi muhim komponent hisoblanadi. Ular orqali muallif qahramonlarning ijtimoiy kelib chiqishi, xarakteri va o'zaro munosabatlarini yanada chuqurroq ochib beradi.

Bundan tashqari, kiyim tasvirlari roman voqealari sodir bo'layotgan tarixiy davrning madaniy xususiyatlarini ham aks ettiradi. Regentlik davri modasining romanda aks etishi asarning tarixiy haqiqatga yaqinligini ta'minlaydi hamda o'quvchiga o'sha davr muhitini tasavvur qilish imkonini beradi.

Shu tariqa, kiyim tasvirlari badiiy matnda nafaqat estetik vazifani, balki semantik va madaniy funksiyalarni ham bajaradi. Ular qahramonlarning individual xususiyatlarini ochib berish, ijtimoiy muhitni tasvirlash hamda asarning umumiy badiiy konsepsiyasini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Остин, Дж. Гордость и предубеждение. – Москва: Эксмо, 2019. – 416 с.
2. Davidson, H. *Dress in the Age of Jane Austen: Regency Fashion*. – New Haven: Yale University Press, 2019. – 304 p.
3. Ribeiro, A. *The Art of Dress: Fashion in England and France 1750–1820*. – New Haven: Yale University Press, 1995. – 320 p.
4. Austen, J. *Pride and Prejudice*. – London: Penguin Classics, 2003. – 480 p.